

MIRABOLA, b. ll. *myrobalanus*, pres del gr. *μυροβάλανος* id., cpt. de *μύρον* 'perfum', pròpiament 'aglà' (*βάλανος*) perfumada'. □ 1.ª doc.: 1409. De *μύρον* és derivat gr. *μυριστικός* 'olorós', d'on *miristicàcies*.

CPT.: +*Mirúrgia*, gr. *μυρουργία* 'fabricació de perfums', format amb *ἔργον* 'obra'.

Mirabucs, miracle, miracongre, mirada, V. mirar

MIRAGUANO, del castellà de les Antilles (DCEC). □ 1.ª doc.: D^{Fa}, però ja el recordo en ús c. 1915.

Mirall, mirallar, mirallejar, mirambell, mirament, miranda, mirandalles, -elles, V. mirar Mirapols, hi ha malentès en *AlcM*, veg. E. T. C. i, 35

MIRAR, del ll. *mīrārī* 'estranyar-se, estar astorat', 'admirar': de primer va significar el mateix que en llatí, després en català antic, és 'contemplar', i finalment 'guaitar, esguardar, mirar'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Encara que el sentit de 'contemplar' és el més corrent en català antic, també s'hi nota el matís de 'esguardar, mirar, atentament', cosa que fa el mot especialment apte per a l'aplicació del qui mira o es mira en un mirall, generalment pres amb el valor de examinar-ho bé: «una dona que era molt bella, e --- era erguyllosa, un dia --- se fo *mirada* en lo *mirayll*, e viu-se molt bella, e --- anà a la latrina, hon viu molta de legea qui era exida de son cors: e adoncs ella se *meraveyllà* com --- fo erguyllosa de sa bellea, pus que ---»; «ella se *mirà* en un bell *mirall* que tenia ---», Lull (*Merav.* VIII, § 93; *NCl.* IV, 135; III, § 2). També hi ha molt d'aquell matís d'examen atent, i fins contemplació, quasi admiració, en l'apòleg d'Eiximenis: «lo prohò --- demanà al ballester què era açò que portava --- la ballesta --- a què era bona --- lo ballester --- parà la ballesta e encaxà-hi una sageta --- lo prohò, faent-se *meravellat* e *mirant* a totes parts la ballesta axí parada --- tant que'l ballester dix que massa tardava a desparar la ballesta; e lo pròus-hom dix que'l *lexàs mirar*, e que quina cuita --- li era ---» (*Do. Comp.*, § 15; *NCl.* VI, 101.18), «pus que vuyt jorns stich, senyora, / que no us *mir*, / ara és hora que me'n tolga / lo desir» en la bella peça lírica que intercalaren en el *Decam.* els trad. cat. (VII, § 10, 504.5f.).

En l'obra mestra de Bernat Metge també es troba aquest mot a mig camí de la idea d'admirar a 'contemplar' i simplement 'esguardar': «s'adeliten molt en viure delicadament --- e a ésser oïts e loats per la gent, mostrats ab lo dit, *mirats* e tenguts per savis» (*Somni*, *NCl.*, 164.9) (quasi 'admirats', car fóra una lletja redundància si aquí *mirar* tingués el valor de l'expressió moderna *mirar com* 'considerar'); «si algú los *mirarà* les mamelles, les quals elles desigen per tothom ésser *mirades*, car per axò les traen defora, amaguen-les corrent --- e si algú --- passant no les haurà *guardades* --- car d'ésser *mirades* han gran desig --- volrien-lo haver mort de llurs pròpies mans» (III, *NCl.*, 111.5, 6, 18; car la juxtaposició contrastada amb *guardar* 'guaitar, esguardar', mostra aquí que es tracta de 'contem-

plar i admirar'.

És veritat que en la línia 5 ja és quasi 'guaitar'. I és que en la nostra llengua aviat anà atenuant-se el significat en aqueixa direcció. Es partia en part de l'acció del qui anava mirant entorn seu per assegurar-se d'un camí (i els seus perills o eventuals aguits), com ho veiem ja en les *VidesR* del S. XIII: «Escarnidora causa és e molt perillosa que l'ome qui-s vol *mirar* sia cec, e que cel qui deu primer có<r>rer sia ranca<l>lós», f° 270r1, traduint «ridiculosa dicens, ridiculosa et periculosa res est speculator caecus, praecursor claudus ---» (849.38), o sigui 'que l'explorador (l'home que hom vol que miri) sigui orb, i que el qui corri a anunciar la vinguda d'algú sigui un ranc o coix'.¹ El sentit modern està quasi plenament assolit en textos de mj. S. xv, com el *Curial*: «l'emperador hac feta fer la plaça, on la batalla se devia fer, molt bella e gran, envinada de lotges per *mirar*: car los senyors qui per *mirar* la batalla eren venguts, eren molts d'Alamanya, de França ---» (*NCl.* I, 718). I en tot cas és ja assolit del tot en «*mirant* a la luna o al sol, se veu millor metent la mà devant los ulls» en els *Quesits* d'Albert lo Gran (incunable de Bna. 1491, 83); i, algun cop, ja un segle abans: «que no pusquen *mirar* per la dita fenestra» que l'*InvLC* cita en un escrit ross. de 1383.

Des d'antic hi ha preferència en *mirar* per a la idea de guaitar des d'un lloc elevat: d'una torre que basteixen diuen que «puçarà tant alt que *mirarà* tot lo Call» a Perpinyà, el 1374 (*ibid.*); *mirar* des de les altures del Cadí, Adraén (*Spill* de Castellbò, 103v^o); d'aquí els noms de lloc tan freqüents com *Miralcamp*, *Mirablanc* (E. T. C. II, 75), *Mirambell* (< *Mira'l-bell* 'contempla els llocs bells, la terra blanca etc.'). *Mira(l)peix* (lloc damunt d'un riu, on hi ha peixos), *Miraflores*, *Miramont*, *Miramar* (dels quals n'hi ha haguts molts més que no se'n conserven avui: «eclesia de Sancti Petri de *Mira Mar*», a Vinçà, a. 1311, *InvLC*).

El pas del mot a la idea d'esguardar, guaitar' ha estat cosa especial de les llengües romàniques de la Península: igual que en català, en portuguès i en castellà; i, si fa no fa pel mateix temps, car en castellà antic encara està molt representada la significació inicial 'admirar' (Ss. x-xiii) o 'contemplar' (xiii-xiv), *DECH* IV, 84a1-16. Les altres llengües romàniques han restat fins avui en l'etapa 'contemplar', amb especialització, en algunes bandes, en la noció de 'mirar-se al mirall' (fr., oc.) o 'apuntar una arma' (it.); si bé una evolució semblant a la nostra es registra en sard, en el toscà de Siena i en alguns parlars llenguad. o prov.; el gascò fins avui diu *goardà*, el rodanès *regardà*, i certs parlars llenguad. i comengers tenen el tipus (*a*)*gaità*, *agachà* (a la V. d'Aran coexisteixen *ayità* i *guardà*): és sabut que *GUAITAR* s'usa més en cat. cap al NE. (Gir. etc.) i el S. del cat. or., que a Bna., però l'ús de *mirar* s'estén també fins allà i el Rosselló.

És una evolució que no es pot pas qualificar de llatina vulgar, però val a dir que en algun text d'aqueix caràcter ja sembla apuntar-hi. Quan en el *Satyricon* diu Petroni «frater sororis suae automata per clostellum *miratur*» (cxl, 11), certament tradueix Ernout